

Het vaststellen van werk- en denkniveau zonder diploma

“Zonder hbo-diploma was het bijna onmogelijk om op de traditionele manier het onderwijs in te stromen, wat frustratie opleverde. Maar ik had vertrouwen in mijn eigen leervermogen en bleef zoeken naar kansen. Ik ben trots op de stap die ik heb gezet en de toewijding die ik eraan besteed om het te laten slagen. Ik voel me vervuld”.

Jitske Windig, deelnemer aan de proef

Lessen uit de proeftuinen van De Buitenboordmotor

Een diploma valideert wat iemand kan, op specifieke gebieden. Een Persoonlijke Profiel¹ geeft een veel rijker beeld van wie iemand is en wat iemand wil. Het leervermogen en het werk- en denkniveau zijn onderdeel van het Persoonlijk Profiel en kunnen op meerdere manieren gevalideerd worden. Mensen die om welke reden dan ook geen diploma hebben maar wel kunnen aantonen over het gevraagde werk- en denkniveau en leervermogen te beschikken, krijgen hiermee een veel groter perspectief op opleidingen en werk.

De aanleiding

In een circulaire arbeidsmarkt (een arbeidsmarkt waar iedereen blijvend van betekenis kan zijn) kunnen mensen makkelijk bewegen naar passend werk. Als mensen centraal staan en er gekeken wordt naar skills, talenten, motivatie, drijfveren, werk- en denkniveau en leervermogen (en dus niet alleen diploma's) lossen we ook (structurele) personeelstekorten op. Maar hoe kan dit werken in de praktijk?

Eerder onderzoek

Onderscheid maken op basis van het al dan niet hebben van één of meerdere diploma's zorgt er dagelijks voor dat mensen die niet over het juiste diploma beschikken, buiten vele banen vallen (World Economic Forum , TNO , SER)

De Proef

Veel gemotiveerde mensen die geen diploma hebben, maar wel over het juiste werk- en denkniveau beschikken kunnen geen overstap maken naar het onderwijs, terwijl de tekorten structureel oplopen. Het 'zij-instroom in het beroep' (zib)traject is voor zij-instromers een effectieve manier om een overstap naar het onderwijs te maken omdat het een verkort traject is met direct een volwaardig salaris (leer-werktraject). Een voorwaarde voor toelating tot dit traject is het beschikken over een (ooit) eerder behaald hbo-of wo-getuigschrift. In de proef van De Buitenboordmotor kregen vijf zij-instromers toegang tot het reguliere toelatingsproces van de pabo-opleiding zonder eerder gehaald hbo-diploma. De proef gebeurde met toestemming van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Er deden 5 verschillende hogescholen mee (Hogeschool Van Amsterdam, Hogeschool InHolland, Hogeschool Leiden, IPabo en de Marnixacademie). Als alternatief voor het hbo-diploma werd in deze proef uitgegaan van verschillende elementen van een Persoonlijk Profiel, zoals een cognitietest en een leervermogen test. De Buitenboordmotor experimenteert hier al enkele jaren mee. Gedurende deze proef definieerden de hogescholen zelf voorwaarden en een instrumentarium waarmee gevalideerd kan worden dat mensen een hbo denk- en werkniveau hebben, als equivalent voor een hbo-diploma. Daarmee kunnen ze toegang krijgen tot het reguliere toelatingsproces van het zib traject. Deze werkwijze is schaalbaar en eenduidig vast te leggen. Je vindt deze terug in het document **Kaders landelijke standaard vaststellen hbo werk- en denkniveau.**

Conclusie

Als het diploma denken losgelaten wordt dan blijkt dat er meer mensen een overstap naar een tekortsector willen en kunnen maken. Dit kan als overheid, opleiders en werkgevers hiervoor samen de handen ineen slaan.

Uitkomsten

Voor de zij-instromers

- De zij-instromers gaven allemaal aan dat ze op een andere manier de overstap naar het onderwijs niet gemaakt zouden hebben. Er is voldoende salaris nodig om hun gezin te onderhouden en de hypotheek te betalen. Het volgen van de deeltijd/voltime Pabo is daarom financieel niet haalbaar. De langere opleidingsduur is vaak niet in te passen in de levensfase waarin ze zich bevinden.
- Aan de hand van het Persoonlijk Profiel konden de zij-instromers hun leervermogen en werk- en denkniveau laten zien. Het cv geeft hier onvoldoende inzicht in. De motivatie, het werk- en denkniveau en het leervermogen waren voor de hogescholen de belangrijkste bouwstenen.
- De zij-instromers in de proef zijn gelukkig met hun overstap. Op de werkplekken functioneren ze naar tevredenheid en net zo goed als andere startende leerkrachten.
- Na 1 jaar zijn er geen verschillen geconstateerd met andere zij-instromers in leertempo, leerresultaten of praktijkvoortgang.

Voor de hogescholen

- Om te komen tot een instrumentarium is gekeken naar de competenties die nodig zijn om een versneld opleidingstraject te kunnen volgen in combinatie met een baan als leerkracht.
- Op basis hiervan hebben de hogescholen een werkbaar en voor hun acceptabele toelatingsprocedure ontwikkeld, grotendeels gebruik makend van bestaande instrumenten, waarmee het gevraagde hbo- werk- en denkniveau vastgesteld kan worden. Dit kan binnen bestaande financiële kaders (max €500, binnen 4 weken)
- Qua kosten en tijdinvestering is deze aanpak volgens de betrokken hogescholen uitvoerbaar en daarmee schaalbaar, mits bestaande wettelijke kaders worden aangepast.

Samenvatting Kaders landelijke standaard vaststellen hbo werk- en denkniveau

De competenties die nodig zijn om een versneld opleidingstraject te volgen in combinatie met een baan als leerkracht:

1. Reflectief vermogen
2. Onderzoekende houding
3. Persoonlijk leiderschap en zelfstandigheid
4. Verantwoordelijkheid nemen
5. Probleemoplossende vaardigheden
6. Leer- en ontwikkelvaardigheden

Deze competenties worden getoetst op 3 manieren:

1. Scan -inclusief 360 graden feedback die in kaart brengt 'Wie ben ik? Wat wil ik? Wat kan ik?'
2. Portfolio: nadere uitwerking van 3 competenties
3. Criterium gericht Interview met twee assessoren, aan de hand van de scan en het portfolio.

In een eindrapportage komt de beoordelingsdriehoek (de beoordelingscriteria, de bewijzen en het werk- en denkniveau van de kandidaat) terug zodat de beoordeling navolgbaar/ transparant is.

Het hele document **Kaders landelijke standaard vaststellen hbo werk- en denkniveau** is op te vragen bij De Buitenboordmotor

Welke doorbraken zijn nodig?

1. Wettelijk kaders weghalen die diploma's verplicht stellen daar waar werk- en denkniveau of specifieke vaardigheden bedoeld worden.
2. Mensen toelaten tot een opleiding op basis van een vorm van een Persoonlijk Profiel.
3. Opleiders, werkgevers en overheid werken integraal samen op basis van een samenhangende visie.